

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav germánských studií
Oddělení nederlandistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Daniela Vervloet

De vergelijking van de Nederlandse en Tsjechische fraseologische eenheden met een lichaamsdeelelement, gericht naar "hand"

The comparison of semantic similarity between Dutch and Czech idioms containing a part of body, focused on "hand"

Srovnání nizozemských a českých frazeologických jednotek s komponentem části těla, zaměřeno na "ruku"

Praha, 2014

Vedoucí práce: PhDr. Zdenka Hrnčířová

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí mojí práce PhDr. Zdence Hrnčířové za konstruktivní připomínky, rady k této práci a především za její čas, který mi byla ochotná věnovat i ve svém volnu. Dále bych ráda poděkovala Michalovi za technickou i psychickou podporu, Monice, která mi byla vždy ochotná pomoci a za její pomoc s překladem do angličtiny, Leoně za její uklidňující slova a mamince a tatínkovi za slova podpory.

Ik wil graag de leider van mijn scriptie PhDr. Zdenka Hrnčířová bedanken voor haar opmerkingen, adviezen met betrekking tot deze scriptie en vooral voor haar bereidwilligheid om haar vrije tijd in me te investeren. Verder zou ik nog graag Michal willen bedanken voor zijn technische en geestelijke steun, Monika voor haar bereidwilligheid om me altijd te helpen en voor haar hulp met de vertaling in het Engels, Leona voor kalmerende woorden en vader en moeder voor hun ondersteunende woorden.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Ik verklaar dat ik mijn bachelor scriptie alleen geschreven heb, dat ik alle gebruikte bronnen en literatuur in de bibliografie heb vermeld en dat deze scriptie niet werd gebruikt in een andere universitaire studie of om een andere of dezelfde titel te krijgen.

v Praze dne 8.8.2014

te Praag op 8-8-2014

.....

Daniela Vervloet

Abstrakt (čeština)

Cílem práce bylo zjistit a určit míru ekvivalence nizozemských somatických frazeologických jednotek a jejich českých protějšků. V teoretické části práce řešitelka nejprve přdestřela teorii frazému obecně, zabývala se frazeologií jako jazykovědnou disciplínou. Další částí práce byl teoretický základ pro řešení části analytické, zde se řešitelka zaměřila již přímo na pojem ekvivalence. V analytické části bylo použito metody německého jazykovědce Otto Kadeho, na jejímž základě bylo 62 somatických frazeologických jednotek s komponentem 'ruka' rozděleno do tří kategorií. Jako primární zdroj pro výběr frazeologických jednotek posloužil Van Dale Idioomwoordenboek (1999), tyto frazémy následně řešitelka rozdělila podle míry ekvivalence na: a) plně ekvivalentní frazémy, b) částečně ekvivalentní frazémy c) frazémy s nulovou ekvivalencí. Z výsledků vyplynula vysoká míra významové ekvivalence a některé dílčí rozdíly a shody v míře strukturní ekvivalence.

Klíčová slova: frazeologie, sémantika, idiomatika, idiom, kontrastivní lingvistika, idiomatická slovní spojení, frazeologická přirovnání, části těla, ruka, somatická frazeologie

Abstract (Nederlands)

Het doel van deze scriptie is het onderzoeken en bepalen de mate van equivalentie van Nederlandse fraseologische eenheden met een somatische component en hun Tsjechische tegenovergestelde. In het theoretische deel van het werk heeft de auteur zich eerst beziggehouden met de theorie van de fraseologische eenheid in het algemeen, zij heeft zich beziggehouden met de fraseologie als taalkundige discipline. Het andere deel van het werk was de theoretische basis voor het analytische deel van het werk, hier heeft de researchwerker zich gericht naar het begrip equivalentie. In het analytische deel is de methode van de Duitse taalkundige Otto Kade gebruikt. Op basis daarvan zijn 62 fraseologische eenheden in drie groepen ingedeeld. Als de primaire bron voor het kiezen van fraseologische eenheden is Van Dale Idioomwoordenboek (1999) gebruikt, deze fraseologische eenheden heeft de auteur van het werk in groepen ingedeeld op grond van hun mate van equivalentie, namelijk a) totale equivalentie, b) partiële equivalentie en c) nulequivalentie. Uit het resultaat blijkt de hoge mate van equivalentie van betekenis te zijn en sommige gedeeltelijke verschillen en overeenkomsten van equivalentie van structuur.

Keywords: fraseologie, semantiek, idiomatiek, idioom, contrastieve taalkunde, idiomatische woordverbindingen, lichaamsdelen, hand, somatische frazeologie

Abstract (English)

The aim of the thesis is ascertain and determine the level of equivalent Dutch somatic phrase units and Czech counterparts. At first the theoretical part is generally focused on a theory of phrasal idioms, the next part is dealing with phraseology such as a linguistic discipline. A following part of the thesis includes a theoretical base for dealing with an analytical part of the work which is focused on a term of equivalent. In the analytical part is used method of German linguistic Otto Kade on its base are 62 somatic phrase units with component „hand“ divided into three categories. Van Dale Idioomwoordenboek (1999) is used such as primary source for a selection of phrase units which are divided according to the level of equivalence: a) full equivalent phrasal idioms, b) partly equivalent phrasal idioms c) phrasal idioms without equivalent. The result of the survey indicates a high level of a semantic equivalency, some of partial variations and concordance in a level of a structural equivalency.

Keywords: phraseology, semantics, idiomatics, idiom, contrastive linguistics, idiomatic expressions, phraseological similies, parts of body, hand, somatic phraseology

INHOUDSOPGAVE

I. Inleiding

II. Theoretisch deel

2.1 Afgrenzing van de fraseologie als taalkundige discipline

2.2 Terminologie binnen de fraseologie

2.2.1 Nederlandse terminologie binnen de fraseologie

2.2.2 Tsjechische terminologie binnen de fraseologie

2.3 Definitie van fraseologische eenheid en idioom

2.4 Definitie van spreekwoord, gezegde, zegswijze en uitdrukking

2.5 Geschiedenis van de fraseologie als taalkundige discipline

2.5.1 Geschiedenis van de Nederlandse fraseologie als taalkundige discipline

2.5.2 Geschiedenis van de Tsjechische fraseologie als taalkundige discipline

III. Theoretische basis voor het analytische deel van het werk

3.1 Terminologie in het kader van de semantiek

3.1.1 Compositionaliteit

3.1.2 Doorzichtigheid (motivatie)

3.2 Somatische fraseologie

3.2.1 Fraseologische eenheid met de somatische component 'hand'

3.3 Classificatie van fraseologismen op grond van de mate van equivalentie

3.3.1 Totale equivalentie

3.3.2 Partiële equivalentie

3.3.3 Nulequivalentie

3.4 Andere methodes van classificatie

IV. Analytisch deel

4.1 Methodebeschrijving

4.2 Hypothese

4.3 Bepaling van de mate van equivalentie van uitgekozen fraseologische eenheden (onderzoek)

4.3.1 Totale equivalentie

4.3.2 Partiële equivalentie

4.3.3 Nulequivalentie

4.4 Tabel 1 (mate van equivalentie)

4.5 Resultaat van het onderzoek

V. Conclusie

VI. Bibliografie

I. Inleiding

Fraseologie is een vrijwel jonge taalkundige discipline die in het Nederlandstalige gebied weinig aandacht krijgt. Het juiste gebruik van fraseologismen dient als een bewijs van de kennis van je eigen moedertaal en van een vreemde taal. De kennis van fraseologie is een middel van een betere en omvangrijke communicatie.

De taak van fraseologie in de taal is iets abstracts, non-concreets, onbegrijpelijks, onvoorstelbaars met concrete woorden uit te drukken. In het onderzoek gebruik ik de methode van contrastieve fraseologie, dat betekent dat ik, in mijn geval twee vreemde talen, namelijk Tsjechisch en Nederlands, vergelijk. Er worden fraseologische eenheden met de somatische component *hand* vergeleken. Ik probeer hun mate van equivalentie te vinden op grond van hun betekenis. Als de primaire bron om fraseologische eenheden te kiezen zal ik Van Dale Idioomwoordenboek (1999) gebruiken. Ik stel me een vraag waarop ik het antwoord aan het einde van mijn werk wil weten.

Als de theoretische en methodologische basis wordt de methode van Otto Kade gebruikt. Als andere methode van onderzoek wordt de methode van het halen van data en gegevens uit gebruikte materialen gebruikt, het verwerken van deze data en gegevens is in dit werk ook zeer belangrijk.

In het eerste theoretische deel houd ik me met de theorie van fraseologie bezig. Ik verklaar de terminologie binnen de fraseologie die soms verwarrend lijkt te zijn.

In het tweede deel van mijn werk bouw ik de theoretische basis voor het analytische deel op. Ik leg de termen *contrastieve fraseologie*, *somatische fraseologie* en *equivalentie* uit.

In het derde deel vergelijk ik fraseologische eenheden met de somatische component *hand* op grond van hun equivalentie.

II. Theoretisch deel

2.1 Afgrenzing van de fraseologie als taalkundige discipline

Fraseologie was vroeger op basis van equivalentie van fraseologisme en woord beschouwd als een deel van lexicologie maar wat later verscheen er een opinie dat het om twee gelijktijdig bestaande zelfstandige disciplines gaat waarin semantische verbanden worden toegepast. De term fraseologie heeft twee betekenissen. Enerzijds is het een taalkundige discipline die zich bezig houdt met onderzoeken en beschrijven van fraseologismen van een bepaalde taal vanuit verschillende oogpunten. Anderzijds geeft het de samenvatting van fraseologische eenheden in taal.

De term *fraseologie* betekent letterlijk ‘leren over woordverbindingen’ (uit het Grieks *phrasis* = frase, woordverbinding + *logos* = woord, leerstelling). Fraseologie onderzoekt de semantiek en structuur van de vaste woordverbindingen.

Er zijn heel veel definities van fraseologie. Čermák (2007: 24) beweert dat:

‘Idiomatiek oftewel fraseologie is een vrij jonge taalkundige discipline en pas gaandeweg verschijnt er waar zijn haar eenheden, idiomem en frases overal in de taal te vinden. Algemeen gezegd kunnen ze gevonden worden in alle taalkundige disciplines waarin ze een betekenis krijgen.’¹ (Čermák 2007: 24)

2.2 Terminologie binnen de fraseologie

2.2.1 Nederlandse terminologie binnen de fraseologie

Van der Horst (2013) gebruikt de termen ‘collocatie’, ‘fraseologie’, ‘fraseologisme’ en ‘fraseologische eenheid’ en spreekt daar steeds van ‘vaste woordverbindingen’. Klimaszewska (1991: 94) spreekt nog over ‘idiomatische uitdrukking’, ‘stereotype’ en ‘lexicale functie’.

---

¹ Vertaald door Daniela Vervloet

2.2.2 Tsjechische terminologie binnen de fraseologie

Zelfs binnen de Tsjechische terminologie is het gebruik van de termen niet overeenkomstig. Čermák (2007) gebruikt de term ‘jednotka IF²’, dus een eenheid van de idiomatiek en fraseologie. Bij Filipec (1984) vindt men de termen ‘frazém’ en ‘frazologická jednotka’ die dezelfde betekenis krijgen en gemengd kunnen worden.

2.3 Definitie van fraseologische eenheid en idioom

Over een ‘chaos’ in de terminologie heb ik me al boven uitgelaten. Verschillende taalkundigen gebruiken verschillende termen. Sommigen geven de voorkeur aan de vaste verbinding, vaste uitdrukking of het idioom. Vantilborgh, Schoups & Vanderheyden verklaren het idioom als:

‘[...] een fenomeen dat eigen is aan de taal. Het geheel van deze verschijnselen is het taaleigen. Met idioom bedoelt men het individueel karakter van een taal zoals dit tot uiting komt in bepaalde uitdrukkingen, zegswijzen en constructies.’ (Vantilborgh, Schoups & Vanderheyden 1969: 5)

Kowalska-Szubert gebruikt daarentegen een andere term, namelijk vaste verbinding: ‘een vaste verbinding is een combinatie van minimaal twee lexicale elementen (woorden), die als gefixeerd geldt.’ (Kowalska-Szubert 1997: 16)

De term *fraseologische eenheid* oftewel *fraseologisme* zal ik in het vervolg gebruiken als een vervanger voor ‘vaste verbinding’ of ‘idioom’ met dezelfde betekenis.

2.4 Definitie van spreekwoord, gezegde, zegswijze en uitdrukking

Er bestaan ook nog andere termen die tot de fraseologie behoren. Het Genootschap Onze Taal maakt onderscheid tussen die termen, namelijk tussen spreekwoord, gezegde, zegswijze en uitdrukking.

---

² Eenheid IF (= idiomatiek en fraseologie)

Spreekwoord

Kenmerkend voor een spreekwoord is de onveranderlijkheid van de formulering en de woordkeus. Een spreekwoord heeft altijd de vorm van een mededelingszin (het is bijvoorbeeld geen vraag) met de persoonsvorm in de tegenwoordige tijd (als er een persoonsvorm aanwezig is). Het is een uitspraak met een algemene levenswijsheid, een bevestiging van de orde der dingen: zo gaat het nu eenmaal in de wereld. Voorbeelden van spreekwoorden zijn: 'Na regen komt zonneschijn', 'Boontje komt om zijn loontje' en 'Oost west, thuis best.'

Gezegde

Een gezegde is een vaste verbinding van woorden met een figuurlijke betekenis, die geen werkwoord bevat en dus op zichzelf nooit een zin vormt. Bijvoorbeeld: met hart en ziel, een open deur, een vrolijke frans.

Zegswijze (oftewel spreekwijze³)

Er bestaat ook nog een derde categorie: de zegswijzen. Deze kunnen wel een zin vormen (in tegenstelling tot gezegden), en het onderwerp en de werkwoordstijd kunnen aangepast worden (dit in tegenstelling tot spreekwoorden). Een zegswijze is bijvoorbeeld 'Het loopt de spuigaten uit', of in 'aangepaste' vorm: 'Het lawaai liep de spuigaten uit.'

Uitdrukking

Ten slotte wordt ook uitdrukking veel gebruikt. Volgens de grote Van Dale is dat een "vaste, idiomatische verbinding van woorden, met een figuurlijke of metonymische betekenis, bijvoorbeeld iemand van haver tot gort kennen". In de praktijk wordt uitdrukking als een soort algemeen, overkoepelend begrip gebruikt voor alle vaste verbindingen met een figuurlijke betekenis. (internet: <http://www.onzetaal.nl>⁴)

2.5 Geschiedenis van de fraseologie als taalkundige discipline

2.5.1 Geschiedenis van de Nederlandse fraseologie als taalkundige discipline

Het onderzoek naar fraseologische eenheden behoort tot de jongste disciplines van de taalkunde. De fraseologie is in de laatste jaren snel ontwikkeld maar vooral buiten het Nederlandstalige gebied. Tot nu toe was de fraseologie als taalkundige discipline in de Nederlanden vrij onbekend. Maar fraseologismen zijn geen nieuw verschijnsel, in 1500 verzamelde Erasmus spreekwoorden in zijn boek *Adagia*. Vanaf die tijd verschenen de nieuwe verzamelingen van Nederlandse uitdrukkingen. Carolus Tuinman heeft in 1726

---

³ Opmerking van de auteur

⁴ Het Genootschap Onze Taal [online tijdschrift]. Den Haag. Geraadpleegd op 24 juli 2014, van <https://onzetaal.nl/taaladvies/advies/spreekwoord-gezegde-zegswijze-uitdrukking>

Nederduitsche spreekwoorden geschreven. De belangrijkste en tegelijk de bekendste verzameling van de Nederlandse spreekwoorden uit deze periode werd uitgegeven onder de naam *Spreekwoordenboek der Nederlandse taal of verzameling van Nederlandsche spreekwoorden en spreekwoordelijke uitdrukkingen van vroegeren en lateren tijd* tussen de jaren 1858 en 1870 door P.J. Harrebomée. Dit werk bestaat uit drie delen en bevat ongeveer 40.000 spreekwoorden. De verzameling van F.A.Stoett maakt ook deel uit van de belangrijkste verzamelingen van Nederlandse spreekwoorden, namelijk zijn *Nederlandsche Spreekwoorden, Spreekwijzen, Uitdrukkingen en Gezegden* waarvan het eerste druk in 1901 werd uitgegeven. In Vlaanderen is het de verzameling *Spreekwoorden en zegswijzen afkomstig van oude gebruiken en volkszedes* uit het jaar 1905 van Alfons de Cock.⁵ Met *De omschrijving van spreekwoord, zegswijze, uitdrukking en gezegde* (1963) heeft Van Gestel de Nederlandse fraseologie in vier groepen ingedeeld.

Tot de taalkundigen van de laatste 20 jaren die zich met de Nederlandse fraseologie bezighouden, behoren Linda Verstraten (*Vaste verbindingen. Een lexicologische studie vanuit cognitief-semantisch perspectief naar fraseologismen in het Nederlands*. Uit het jaar 1992), Agata J. Kowalska-Szubert (*De kool en de geit: Nederlandse vaste verbindingen met een dier- of plantelement*. Proefschrift uit het jaar 1996), P.G.J. van Sterkenburg (*Naar een basis-fraseologie voor niet- moedertaalsprekers*. In Forum der Letteren uit het jaar 1991). Ewoud Sanders⁶ behoort tegenwoordig tot de meest actieve auteurs die zich met de fraseologie bezighouden, zijn bekendste taalboeken komen uit de reeks *De taal van het jaar* (2000-2003) en *Voor een dubbeltje op de eerste rang. 1001 spreekwoorden en zegswijzen over Nederlands geld* (2001).

2.5.2 Geschiedenis van de Tsjechische fraseologie als taalkundige discipline

Buršíková (2006: 3) dateert de eerste proeven van de Tsjechische fraseologie als taalkundige discipline tot de 19e eeuw. De eerste verzamelingen van Tsjechische vaste verbindingen zijn *Versuch einer böhmischen Phraseologie* van J. M. Sychra (1821-2), *Česká*

---

⁵ Alfons de Cock was een Vlaams schrijver die ook tot lid van de Maatschappij van Nederlandse Letterkunde werd benoemd in 1898. Hij hield zich bezig met spreekwoorden en zegswijzen.

⁶ Ewoud Sanders is een taalhistoricus en journalist. Hij werkt voor NRC Handelsblad en schrijft over de taal. Hij schrijft over de geschiedenis van woorden, over nieuwe woorden en uitdrukkingen, over woordenboeken, taalnormen en massadigitalisering.

*frazeologie*⁷ van J. Šach (1862) en *Česká frazeologie*⁸ van F. Šebek (1864). In het jaar 1947 verscheen het eerste lexicografische werk *Lidová rčení*⁹ van J. Zaorálek. F. Čermák en werkgroep auteurs hebben een vierdelig woordenboek onder de titel *Slovník české frazeologie a idiomatiky*¹⁰ uitgegeven in het jaar 2009.¹¹ František Čermák is een Tsjechisch taalkundige die zich specialiseert in de fraseologie, lexicografie, semantiek, morfologie en corpus linguïstiek. Overigens schreef F. Čermák het boek *Frazeologie a idiomatika. Česká a obecná*.¹² (2007) dat als basis voor mijn werk heeft gediend. Er bestaan heel veel fraseologische woordenboeken over Tsjechische fraseologische eenheden, namelijk *Názvy částí lidského těla v české frazeologie a idiomatice*¹³ (2000) en *Názvy zvířat v české frazeologii a idiomatice*¹⁴ (1999) geschreven door E. Mrhačová.

---

⁷ Tsjechische fraseologie

⁸ Tsjechische fraseologie

⁹ Volkszegswijzen (vertaald door Daniela Vervloet)

¹⁰ Het woordenboek van de fraseologie en idiomatiek (vertaald door Daniela Vervloet)

¹¹ Het eerste druk bij de uitgeverij LEDA

¹² Fraseologie en idiomatiek. Tsjechische en algemene. (vertaald door Daniela Vervloet)

¹³ Benamingen voor delen van het menselijk lichaam in de Tsjechische fraseologie en idiomatiek (vertaald door Daniela Vervloet)

¹⁴ Benamingen voor dieren in de Tsjechische fraseologie en idiomatiek (vertaald door Daniela Vervloet)

III. Theoretische basis voor het analytische deel van het werk

3.1 Terminologie in het kader van de semantiek

Om de problematiek te begrijpen moet ik eerst uitleggen wat het begrip semantiek betekent en waarmee de semantiek zich bezighoudt. Čermák (2011: 223) beweert dat: ‘de term semantiek geeft een discipline aan die de betekenis in de taal in het algemeen bestudeert¹⁵’. *Semantiek* heeft een gelijke betekenis met *betekenisleer*. Kowalska-Szubert (1996: 58) spreekt in het kader van de semantiek over twee termen: *compositionaliteit* en *doorzichtigheid*.

3.1.1 Compositionaliteit

Deze term is verbonden met de wijze waarop de betekenis van een fraseologische eenheid opgebouwd is. We hebben te maken met compositionaliteit als de betekenis van een bepaalde fraseologische eenheid van de betekenissen van de constituenten afgeleid kan worden. We spreken over *compositionaliteit* in het geval dat de betekenis van samenstellende delen als een geheel wordt waargenomen. Bijvoorbeeld: de betekenis van *vijf honden* is te bepalen op basis van de betekenis van de woorden *vijf* en *honden*.

Op grond van de compositionaliteit deelt Kowalska-Szubert (1996: 58) fraseologische eenheden in drie groepen in.

1. Geheel compositioneel
2. Gedeeltelijk compositioneel (ook endocentrisch oftewel endosemantisch)
3. Geheel niet-compositioneel (ook exocentrisch oftewel exosemantisch)

3.1.2 Doorzichtigheid (oftewel motivatie)

Uit de doorzichtigheid kunnen we concluderen of een gewone taaalgebruiker in staat is om te bepalen op welke wijze de betekenis van een fraseologische eenheid verwezenlijkt is geworden en hoe belangrijk de afzonderlijke constituenten zijn als eenheid van samenstellende delen (= geheel).

---

¹⁵ Vertaald door Daniela Vervloet

Op grond van de doorzichtigheid deelt Kowalska-Szubert (1996: 59) fraseologische eenheden in drie groepen in.

1. Geheel doorzichtig
2. Gedeeltelijk doorzichtig
3. Geheel ondoorzichtig

3.2 Somatische fraseologie

Somatisme (uit het Grieks *soma* – lichaam) is in ons geval een fraseologische eenheid die een lichaamsdeelelement bevat. Het begrip somatisme wordt vooral in de Slavische fraseologie gebruikt, in de Tsjechische fraseologie kan met dit begrip bij Eva Mrhačová vinden. Tot de somatische fraseologie behoren fraseologische eenheden die uit een lichaamsdeelelement of een lichaamsvloeistof bestaan. Voor mijn werk heb ik het lichaamsdeel ‘hand’ gekozen, om fraseologische eenheden die een lichaamsdeelelement bevatten te benoemen heb ik me besloten de term *fraseologische eenheid met een somatische component* te gebruiken.

De somatische fraseologie is nauw verbonden aan het menselijk bestaan en weerspiegelt afwijkingen oftewel verschillen tussen culturen. Van dit standpunt is het daarom interessant om dit gebied van de taal te onderzoeken. Het menselijk lichaam funcioneert als een verbinding van de mens met de wereld en daarom dient het als een basis voor de verwezenlijking van het contact met de omgeving.¹⁶ (ГОРДЫ 2010: 43) Verschillende lichaamsdelen zijn vast verbonden aan verschillende eigenschappen of activiteiten. ‘Hoofd is dan verbonden aan het verstand, hart aan gevoelens, tong, en mond aan de spraak.’ (Leinweberová 2004: 18)

3.2.1 Fraseologische eenheid met de somatische component ‘hand’

---

¹⁶ In het Tsjechisch vertaald door Kamila Drdová, uit het Tsjechisch in het Nederlands vertaald door Daniela Vervloet

‘Hand is een lichaamsdeel dat zich uitstrekt van den pols tot het uittende der vingers.’¹⁷ (internet: dbnl.org) ‘Hand’, ‘hoofd’, ‘hart’, ‘been’ en ‘tong’ komen het vaakst in de somatische componenten voor in de Slavische culturen. Baláková (2011: 40) zet de somatische component ‘hand’ zelfs op de eerste plaats wat het voorkomen betreft.

3.3 Classificatie van fraseologische eenheden op grond van de mate van equivalentie

Als we ons willen bezighouden met de equivalentie, moet ik eerst uitleggen wat contrastieve fraseologie is waartoe het begrip equivalentie behoort. Contrastieve fraseologie is een van de disciplines van de contrastive taalkunde. Contrastieve fraseologie vergelijkt fraseologische eenheden van twee of meer verschillende talen en tegelijk vergelijkt aparte delen van de systemen. ‘Een taak van het fraseologische onderzoek is verschillen en overeenkomsten in het fraseologische materiaal van twee of meer talen te laten zien.’ (Buršíková 2006: 20)

Onder de term equivalentie begrijpen we een toestand ‘wanneer twee vormen of ketens die tot twee verschillende talen behoren, in zijn respectieve taalsystemen de gelijke mate hebben.’¹⁸ (Ebner 1976: 219)

Otto Kade van Leipziger Schule deelt fraseologische eenheden op grond van de mate van zijn equivalentie in in drie elementaire groepen:

1. *Totale equivalentie*
2. *Partiële equivalentie*
3. *Nulequivalentie*

---

¹⁷ De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren. Den Haag. Geraadpleegd op 30 juni 2014 van http://www.dbnl.org/tekst/cal003nieu01_01/cal003nieu01_01_0011.php

¹⁸ ‘Äquivalent bedeutet, dass zwei Formen oder Ketten, die zwei verschiedenen Sprachen angehören, in ihren respektive Systemen einen ähnlichen Stellenwert besitzen.’ (Ebner 1976: 219)

3.3.1 Totale equivalentie

Onder *totale equivalentie* begrijpt hij 1-op-1-relatie tussen woorden uit verschillende talen, waarvoor binnen het interpretatieve model van de Franse vertaalwetenschapper de term *correspondance* wordt gebruikt. Er is een hoge uitzondering die beperkt is tot die gevallen maar het uitendelijk dikwijls om begrippen en benamingen dan om woorden in de gewone betekenis gaat: bv. benamingen voor landen, steden, rivieren (NL Moskou / RU Moskva), dagen van de week (NL maandag / DU Montag), maanden van het jaar, telwoorden. Voor echte woorden gaat het om concrete woorden: NL huis / DU Haus / EN house.

(Vandeweghe 2005: 75)

3.3.2 Partiële equivalentie

Onder *partiële equivalentie* begrijpt Otto Kade een-op-veelrelatie of benaderende equivalentie: bv. NL rivier vs. FR rivière, fleuve.

De verschillen hebben met taal relativisme te maken: elke taal deelt de werkelijkheid anders in, ofwel meer/minder gedetailleerd, ofwel met andere grenzen voor de betekenisomvang. Voor de benaderende equivalentie citeert van Leuven-Zwart¹⁹ (1992: 53) het voorbeeld van DU Geist vs. [EN mind / intelligence / spirit [...]]. Andere voorbeelden zijn de RU woorden ruká en nogá die resp. met NL arm / hand en NL been / voet overeen kunnen komen. (Vandeweghe 2005: 75)

3.3.3 Nulequivalentie

Otto Kade beweert verder dat *nulequivalentie* kunnen we in het geval van lexicale gaten krijgen. De lege plaats wordt dan vervangen door een leenwoord of vreem woord, bv. NL *public relations*, *komputer*, *manager*. De reden van equivalentloosheid kan verklaard worden door de specificiteit van culturele referenties. (Vandeweghe 2005: 75)

3.4 Andere methodes van classificatie

Er zijn nog andere taalkundigen die fraseologische eenheden op grond van de mate van hun equivalentie op een andere manier hebben ingedeeld. G. Kempcke (1989, in Leinweberová 2004: 28) deelt de fraseologische eenheden in in vier groepen:

---

¹⁹ Leuven-Zwart, van Kitty M. (1992). *Vertaalwetenschap: Ontwikkelingen en perspectief*. Bussum: Coutinho.

1. *Equivalentie van betekenis en structuur*
2. *Equivalentie van betekenis, een verschil in structuur*
3. *Equivalentie van structuur, een verschil in betekenis* (Kempcke noemt deze categorie *Valse vrienden* oftewel *Falsche Freunde*)
4. *Nulequivalentie*

IV. Analytisch deel

4.1 Methodebeschrijving

Als de eerste stap van mijn onderzoek moest ik een primaire bron vinden waaruit ik zou putten. Uiteindelijk heb ik me besloten Van Dale Idioomwoordenboek te gebruiken. Uit deze bron heb ik de fraseologische componenten met de somatische component ‘hand’ en ‘handen’ gehaald, dat betekent de somatische component in enkelvoud en meervoud. Als de tweede stap moest ik me besluiten welke methode ik in mijn onderzoek ging gebruiken. Ik heb de methode van Otto Kade gekozen, hij deelt de fraseologische eenheden in in drie primaire groepen, namelijk *totale equivalentie*, *partiële equivalentie* en *nulequivalentie*. Eerst heb ik elke van 62 uitgekozen fraseologische eenheden letterlijk vertaald in het Tsjechisch (1.), daarna heb ik de betekenis verklaard²⁰ (2.), vervolgens heb ik een Tsjechisch equivalent proberen vinden (3.) en uiteindelijk heb ik de mate van hun equivalentie op grond van het gevonden equivalent bepaald. (4.)

Een voorbeeld hoe ik heb gehandeld:

= de uitgekozen fraseologische eenheid

1. Letterlijk vertaald in het Tsjechisch
2. Verklaring van zijn betekenis (overgenomen van Van Dale Idioomwoordenboek)
3. Tsjechisch equivalent.
4. Bepaling van equivalentie.

4.2 Hypothese

We gaan ervan uit dat de mate van equivalentie van de Nederlandse en Tsjechische fraseologische eenheden met een somatische component *hoog* zal zijn, daarmee wordt kwantitatief minimaal 50% bedoeld.

---

²⁰ De verklaring van de betekenis van elke fraseologische eenheid is overgenomen van Van Dale Idioomwoordenboek (1999).

4.3 Bepaling van de mate van equivalentie van uitgekozen fraseologische eenheden (onderzoek)

= aan de beterende hand zijn

1. Být na zlepšující se ruce.
2. Herstellende zijn, meestal van een ziekte of verwonding. Hand betekent hier 'kant'. Iemand die aan de beterende hand is, gaat de goede kant op.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= aan de winnende hand zijn

1. Být na vítězné ruce.
2. Lijken te gaan winnen. Hand is hier kant.
3. Být na vítězné straně.
4. Partiële equivalentie.

= bang zijn zijn handen aan koud water te branden

1. Bát se/mít strach popálit si ruce studenou vodou.
2. Overdreven bang of voorzichtig zijn
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= dat gaat hand in hand met...

1. To jde ruku v ruce s...
2. Dat gaat gepaard met..., dat gaat samen met...
3. To jde ruku v ruce s...
4. Totale equivalentie.

= de hand aan zichzelf slaan

1. Vztáhnout na sebe ruku, spáchat sebevraždu.
2. Zelfmoord plegen.
3. Vztáhnout na sebe ruku.
4. Totale equivalentie.

= de handen ineenslaan

1. Praštit rukama o sebe.
2. Gaan samenwerken om iets te bereiken.
3. Spojit síly.
4. Partiële equivalentie.

= de handen uit de mouwen steken

1. Vystrčit ruce z rukávů.
2. Flink aanpakken, hard werken.
3. Vyhrnout si rukávy.
4. Partiële equivalentie.

= de hand hebben in iets

1. Mít v něčem ruku.
2. Deel hebben aan iets, aan iets meewerken.
3. Mít v něčem prsty.
4. Partiële equivalentie.

= de hand houden aan iets

1. Držet na něčem ruku.
2. Zorgen dat een regel of richtlijn wordt nageleefd.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= de hand in eigen boezem steken

1. Strčit si ruku do žlábků mezi prsty.
2. De schuld bij zichzelf zoeken en niet bij anderen.
3. Sáhout si do svědomí, dát si ruku na srdce.
4. Partiële equivalentie.

= de hand lichten met iets

1. Rozsvítit ruku něčím.

2. Het niet zo nauw nemen, niet zo zwaar tillen aan iets, bijvoorbeeld aan het nakomen van regels of vet vervullen van een opdracht, taak, verplichting.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= de hand op de knip houden

1. Držet ruku na zapínání (myšleno zapínání peněženky).
2. Zuinig zijn, het budget bewaken. De knip staat hier voor de knip van een portemonnee.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= (om) de hand van een meisje vragen

1. Požádat dívku o ruku.
2. Een meisje ten huwelijk vragen.
3. Požádat dívku o ruku.
4. Totale equivalentie.

= de hand weten te leggen op iets

1. Umět položit na něco ruku.
2. Kans zien iets te verkrijgen. Het gaat daarbij meestal om iets dat moeilijk te vinden is.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= de laatste hand leggen aan iets

1. Položit poslední ruku na něco.
2. Iets voltooien, afmaken.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= de vrije hand hebben

1. Mít volnou ruku.
2. Vrij zijn, zelf mogen bepalen hoe je iets aanpakt.
3. Mít volné ruce.

4. Partiële equivalentie.

= elkaar de hand kunnen geven

1. Moct si podat ruku.
2. In dezelfde situatie zitten. Elkaar de hand schudden duidt op gelijkwaardigheid, in dit geval: een vergelijkbare achtergrond of ervaring.
3. Moct si podat ruce.
4. Partiële equivalentie.

= er komt niets uit zijn handen

1. Z jeho rukou nic nevyháží.
2. Hij doet niets nuttigs.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= geen hand voor ogen kunnen zien

1. Nevidět žádnou ruku před očima.
2. Nauwelijks kunnen zien, omdat het ergens zo donker of mistig is.
3. Nevidět si ani na špičku nosu.
4. Partiële equivalentie.

= handen als kolenschoppen

1. Ruce jako lopaty.
2. Zeer grote, sterke handen.
3. Ruce jako lopaty.
4. Partiële equivalentie.

= het ligt voor de hand

1. Leží to před rukou.
2. Het is vanzelfsprekend, het ligt in de lijn der verwachtingen.
3. Mít něco přímo před nosem.
4. Partiële equivalentie.

= het loopt uit de hand

1. Běží to z ruky.
2. Het is niet meer te beheersen, het gaat helemaal mis.
3. Vymklo se to z ruky.
4. Totale equivalentie.

= het zijn twee handen op een buik

1. To jsou dvě ruce na jednom břiše.
2. Dit zeg je van twee mensen die het altijd met elkaar eens zijn en elkaar niet snel afvallen.
3. Jsou spolu jedna ruka.
4. Partiële equivalentie.

= hij mag zijn handen dichtknijpen dat...

1. Může si své ruce sepnout, že...
2. Hij heft geluk gehad dat...
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= iemand de hand boven het hoofd houden

1. Držet někomu ruku nad hlavou.
2. Iemand verdedigen, iemand in bescherming nemen.
3. Držet nad někým ochrannou ruku.
4. Partiële equivalentie.

= iemand de hand reiken

1. Podat někomu ruku.
2. Een poging doen iemand te helpen.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden. *Iemand de hand reiken* heeft een neutrale betekenis in het Tsjechisch.
4. Nulequivalentie.

= iemand de helpende hand bieden

1. Nabídnout někomu pomocnou ruku.

2. Iemand hulp bieden.
3. Nabídnout někomu pomocnou ruku.
4. Totale equivalentie.

= iemand iets uit handen nemen

1. Vzít někomu něco z rukou.
2. Werk, een taak van iemand overnemen.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= iemand op handen dragen

1. Nosit někoho na rukou.
2. Veel bewondering of waardering voor iemand hebben, en dat ook laten blijken.
3. Nosit někoho na rukou.
4. Totale equivalentie.

= iets bij de hand hebben

1. Mít něco při ruce.
2. Iets beschikbaar hebben, ergens makkelijk bij kunnen.
3. Mít něco při ruce.
4. Totale equivalentie.

= iets goed in de hand hebben

1. Mít něco dobře v rukou.
2. Iets onder controle hebben. Als je iets goed in de hand hebt, heb je het goed vast.
3. Mít něco pevně v rukou.
4. Partiële equivalentie.

= iets handen en voeten geven

1. Dát něco rukám en nohám.
2. Iets duidelijk en concrete maken.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= iets in eigen hand hebben

1. Mít něco ve vlastní ruce.
2. Iets zelf kunnen bepalen, niet afhankelijk zijn van iemand.
3. Mít něco ve vlastních rukou.
4. Partiële equivalentie.

= in andere handen komen

1. Přijít do jiných rukou.
2. Van eigenaar verwisselen. Het zijn vooral bedrijven die in andere handen komen.
3. Přijít do jiných rukou.
4. Totale equivalentie.

= in goede handen zijn

1. Být v dobrých rukou.
2. Goed verzorgd, goed behandeld worden.
3. Být v dobrých rukou.
4. Totale equivalentie.

= in handen vallen van iemand

1. Padnout někomu do rukou.
2. In iemands acht of bezit komen, zonder dat dat de bedoeling is.
3. Padnou někomu do rukou.
4. Totale equivalentie.

= met de handen in het haar zitten

1. Sedět s rukama ve vlasech.
2. Geen raad meer weten, wanhopen, het niet meer zien zitten.
3. Sedět s rukama v dlaních.
4. Partiële equivalentie.

= met de hand op het hart

1. S rukou na srdci.
2. Uit volle overtuiging, plechtig. Je kunt iets met de hand op het hart beweren, beloven of verklaren.

3. S rukou na srdci.
4. Totale equivalentie.

= met de hand over het hart strijken

1. Přejet rukou přes srdce.
2. Minder streng zijn, vaak eenmalig.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= met handen en voeten gebonden zijn

1. Být spoután s rukama a nohama.
2. Onvrij zijn, door verplichtingen nauwelijks vrijheid van handelen hebben.
3. Mít spoutané / svázané ruce.
4. Partiële equivalentie

= met harde hand

1. (S) Tvrdou rukou.
2. Streng, met kracht.
3. Tvrdou rukou.
4. Totale equivalentie.

= met ijzeren hand

1. (S) železnou rukou.
2. Streng en meedogenloos, versterking van *met harde hand*.
3. Železnou rukou.
4. Totale equivalentie.

= met lege handen staan

1. Stát s prázdnýma rukama.
2. Niets hebben of krijgen.
3. Stát s prázdnýma / holýma rukama.
4. Totale equivalentie.

= mijn handen jeuken om...

1. Svrbí mě ruce.
2. Dit zeg je als je heel veel zin in iets hebt, als je staat te popelen om iets te doen.
3. Svrbí mě prsty.
4. Partiële equivalentie.

= niet met lege handen komen

1. Nepřijít s prázdnýma rukama.
2. Iets meebrengen, iets te bieden hebben.
3. Nepřijít s prázdnýma rukama.
4. Totale equivalentie.

= niets aan de hand, niks aan de hand

1. Nic na ruce.
2. Dit zeg je ter gerustelling als er niets mis is, als er geen reden tot zorg is: geen paniek.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= op iemands hand zijn

1. Být na něčí ruce.
2. Iemand steunen, aan iemands kant staan.
3. Být na něčí straně.
4. Partiële equivalentie.

= schone handen hebben

1. Mít čisté ruce.
2. Een zuiver geweten hebben, geen slechte dingen gedaan hebben.
3. Mít čisté ruce.
4. Totale equivalentie.

= uit de eerste hand

1. Z první ruky.
2. Van de meest direct betrokkene of betrokkenen.
3. Z první ruky.

4. Totale equivalentie.

= uit iemands hand eten

1. Jíst někomu z ruky.
2. Zeer volgzzaam zijn, meestal min of meer gedwongen.
3. Zobat někomu z ruky.
4. Partiële equivalentie.

= van de hand in de tand leven

1. Žít z ruky do zubu.
2. Zorgeloos leven, geen rekening houden met de toekomst.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

= vele handen maken licht werk

1. Spousta rukou děla práci lehkou.
2. Als je iets met meer mensen doet, kost het minder moeite.
3. Každá ruka dobrá.
4. Partiële equivalentie.

= zich in de handen wrijven

1. Mnout si ruce.
2. Heel tevreden zijn met iets.
3. Mnout si ruce.
4. Totale equivalentie.

= zich met hand en tand verzetten tegen iets

1. Zapřít se rukou a zubem proti něčemu.
2. Zich bevig verzetten tegen iets, op alle mogelijke manieren proberen iets tegen te houden.
3. Zapřít se zuby nehty proti něčemu.
4. Partiële equivalentie.

= zijn handen aftrekken van iemand of iets

1. Dát od někoho nebo něčeho ruce pryč.
2. Zich niet meer met iemand of iets bemoeien.
3. Dát od někoho nebo něčeho ruce pryč.
4. Totale equivalentie.

= zijn handen staan verkeerd

1. Jeho ruce stojí špatně.
2. Hij is onhandig.
3. Má obě ruce levé.
4. Partiële equivalentie.

= twee linkerhanden hebben

1. Mít obě ruce levé.
2. Hij is onhandig.
3. Mít obě ruce levé.
4. Totale equivalentie.

= zijn handen vol hebben aan iemand of iets

1. Mít plné ruce s někým nebo něčím.
2. Veel werk hebben aan iemand of iets, met meestal als consequentie dat andere dingen erbij inschieten.
3. Mít plné ruce práce s někým nebo něčím.
4. Partiële equivalentie.

= zijn handen vrij hebben

1. Mít volné ruce.
2. Vrij zijn, zich ongehinderd door regels of verplichtingen aan iets kunnen wijden.
3. Mít volné ruce.
4. Totale equivalentie.

= zijn handen vuilmaken aan iets

1. Špinit si ruce něčím.

2. Zich met een smerige zaak inlaten, zich compromitteren met iets, staat tegenover *schone handen hebben*.
3. Špinit si ruce něčím.
4. Totale equivalentie.

= zijn hand in het vuur steken voor iemand of iets

1. Strčit ruku do ohně za někoho nebo něco.
2. Instaan voor iemand of iets, zeker zijn van de betrouwbaarheid van iemand of iets.
3. Strčit ruku do ohně za někoho nebo něco.
4. Totale equivalentie.

= zwaar op de hand zijn

1. Být těžce na ruce.
2. Erg serieus, zwaarmoedig zijn.
3. Geen Tsjechisch equivalent gevonden.
4. Nulequivalentie.

4.3.1 Totale equivalentie

Hieronder staat de gedetailleerde lijst van ingedeelde fraseologische eenheden met de somatische component hand of handen in drie groepen:

= dat gaat hand in hand met...

= de hand aan zichzelf slaan

= (om) de hand van een meisje vragen

= het loopt uit de hand

= iemand de helpende hand bieden

= iemand op handen dragen

= iets bij de hand hebben

= in andere handen komen

- = in goede handen zijn
- = in handen vallen van iemand
- = met de hand op het hart
- = met harde hand
- = met ijzeren hand
- = met lege handen staan
- = niet met lege handen komen
- = schone handen hebben
- = uit de eerste hand
- = zich in de handen wrijven
- = zijn handen aftrekken van iemand of iets
- = twee linkerhanden hebben
- = zijn handen vrij hebben
- = zijn handen vuilmaken aan iets
- = zijn hand in het vuur steken voor iemand of iets

4.3.2 Partiële equivalentie

- = aan de winnende hand zijn
- = de handen ineenslaan
- = de handen uit de mouwen steken
- = de hand hebben in iets
- = de hand in eigen boezem steken
- = de vrije hand hebben

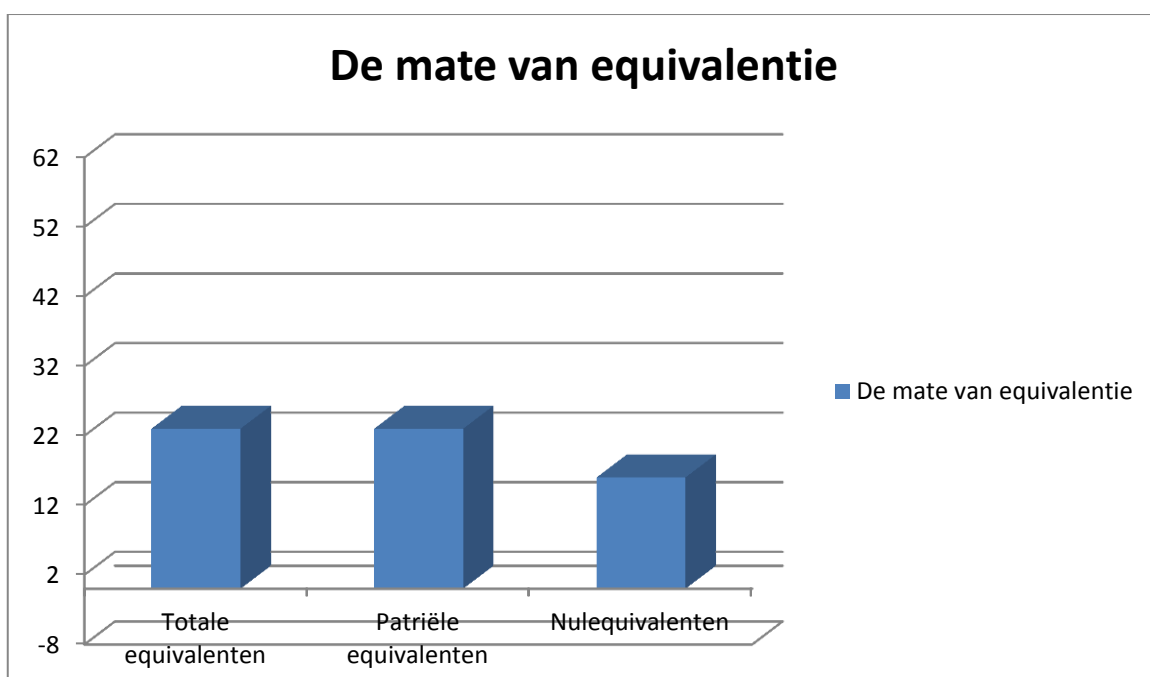
- = elkaar de hand kunnen geven
- = geen hand voor ogen kunnen zien
- = handen als kolenschoppen
- = het ligt voor de hand
- = het zijn twee handen op een buik
- = iemand de hand boven het hoofd houden
- = iets goed in de hand hebben
- = iets in eigen hand hebben
- = met de handen in het haar zitten
- = met handen en voeten gebonden zijn
- = mijn handen jeuken om...
- = op iemands hand zijn
- = uit iemands hand eten
- = vele handen maken licht werk
- = zich met hand en tand verzetten tegen iets
- = zijn handen staan verkeerd
- = zijn handen vol hebben aan iemand of iets

4.3.3 Nulequivalentie

- = aan de beterende hand zijn
- = bang zijn zijn handen aan koud water te branden
- = de hand houden aan iets
- = de hand lichten met iets

- = de hand weten te leggen op iets
- = de hand op de knip houden
- = de laatste hand leggen aan iets
- = er komt niets uit zijn handen
- = hij mag zijn handen dichtknijpen dat...
- = iemand de hand reiken
- = iemand iets uit handen nemen
- = iets handen en voeten geven
- = met de hand over het hart strijken
- = niets aan de hand, niks aan de hand
- = van de hand in de tand leven
- = zwaar op de hand zijn

4.4 Tabel

4.5 Resultaat van het onderzoek

In totaal heb ik in mijn onderzoek 62 fraseologische eenheden met de somatische component *hand* of *handen* gebruikt. Waarvan 23 tot de eerste groep (*totale equivalentie*), 23 tot de tweede groep (*partiële equivalentie*) en 16 tot de derde groep (*nulequivalentie*) behoren. (Zie boven) Uit het onderzoek blijkt dat twee derde van de onderzochte fraseologische eenheden volledig of gedeeltelijk op elkaar lijken

De hoge mate van equivalente fraseologische paren zou verklaard kunnen worden als een bewijs ervan dat het lichaamsdeel *hand* de gelijkwaardige betekenis in de Nederlandse en Tsjechische cultuur heeft.

Uit het resultaat kan geconcludeerd worden dat de mate van equivalentie van de Nederlandse en Tsjechische onderzochte fraseologische eenheden met de somatische component heel *hoog* is, namelijk bijna 75%. Dat betekent dat de gestelde hypothese is bevestigd.

V. Conclusie

Het doel van mijn scriptie was de vergelijking van de Nederlandse en Tsjechische fraseologische eenheden die de somatische component 'hant' bevatten. Eerst heb ik 62 fraseologismen uit Van Dale Idioomwoordenboek gehaald en daarna heb ik ze vergeleken op grond van hun equivalentie. Dan heb ik ze volgens de methode van Otto Kade ingedeeld in drie primaire groepen, namelijk *totale* (oftewel gehele, volledige) *equivalentie*, *patriële* (gedeeltelijke) *equivalentie* en *nulequivalentie*.

De scriptie bestaat uit vijf delen: inleiding, theoretische deel, theoretische basis voor het analytische deel, analytische deel, conclusie en bibliografie.

In het theoretische deel worden de fraseologie, de termen binnen de Tsjechische en Nederlandse fraseologie verklaard. Er wordt ook over de geschiedenis van de fraseologie als taalkundige discipline gesproken.

In de theoretische basis voor het analytische deel wordt de theorie verklaard die nodig is voor de analyse. De termen als contrastieve fraseologie, somatische fraseologie en equivalentie worden hier uitgelegd.

In het analytische deel van mijn scriptie heb ik mijn aandacht aan de bepaling van equivalentie van de fraseologische eenheden besteed. Aan het begin van het analytische deel heb ik een hypothese gesteld. De hypothese was: 'We gaan ervan uit dat de mate van equivalentie van de Nederlandse en Tsjechische fraseologische eenheden met een somatische component *hoog* zal zijn, daarmee wordt kwantitatief minimaal 50% bedoeld.' Uit het resultaat van het onderzoek kunnen we nu al concluderen dat de hypothese bevestigd is. 23 fraseologische eenheden met het element 'hand' waren gehele equivalenten met hun Tsjechische tegenovergestelde. 23 fraseologismen met het element 'hand' waren gedeeltelijke equivalenten met hun Tsjechische tegenovergestelde en voor 16 fraseologismen is er geen Tsjechisch equivalent gevonden. Dus twee derde oftewel 75% van onderzochte fraseologismen zijn volledig of gedeeltelijk gelijkwaardig met hun Tsjechische equivalenten. Dat betekent dat er een grote overeenkomst of gelijkenis is tussen de Nederlandse en Tsjechische fraseologismen met het somatische element 'hand' die onderzocht worden.

VI. Bibliografie

Primaire bron

Groot, H. de

1999 *Van Dale Idioomwoordenboek: verklaring en herkomst van uitdrukkingen en gezegden*. Utrecht: Van Dale Lexicografie.

Secundaire bronnen

Čermák F.

2007 *Frazeologie a idiomatika, česká a obecná. Czech and general phraseology*. Praha: Karolinum.

2011 *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky*. Praha: Karolinum.

Drdová, K.

2011 *Ruské frazeologické jednotky s komponenten „ruka“ a jejich české ekvivalenty*. Bachelorscriptie. Brno: FF MU.

Ebnetter, Th.

1976 *Angewandte Linguistik 2, Eine Einführung*. München.

Filipec, J.

1984 *Česká frazeologie*. In: Naše řeč, jaar 67 (1984). 17-07-2014.

Horst, J. van der

2013 *Taal op drift. Lange-termijnontwikkelingen in taal en samenleving*. Amsterdam: J.M. Meulenhoff.

Hrnčířová, Z. en F. Čermák

2005 *Nizozemsko-český slovník. Woordenboek Nederlands-Tsjechisch*. Praha: LEDA.

Kempcke, G.

1989 *Struktur und Gebrauch der somatischen Phraseme mit den Bedeutungskomponenten Kopf und tete*. Gréciano.

Klimaszewska, Z.

1991 *Fraseologie en het onderwijs Nederlands als Vreemde Taal*. Colloquium Neerlandicum 11. p. 94.

Kowalska-Szubert, A.J.

1996 *De kool en de geit. Nederlandse vaste-verbindingen met een dier- of plantelement*. Utrecht: LED.

Krátká, K.

2008 *Vergelijkingen met een dierelement in het Nederlands en in het Tsjechisch*. Masterscriptie. Olomouc: FF UPOL.

Leinweberová, L.

2004 *Ekvivalence nizozemských somatických frazeologických jednotek a jejich českých protějšků*. Masterscriptie. Praha: FF UK.

Máčelová-Van Den Broecke, E. en D. Spěváková

2005 *Česko-nizozemský slovník. Woordenboek Tsjechisch-Nederlands*. Praha: LEDA.

Mrhačová, E.

2000 *Názvy částí lidského těla v české frazeologii a idiomatice*. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava.

Šimčíková, Z.

2013 *Analýza ruských frazeologizmů s animalistickými komponenty*. Masterscriptie. Brno: FF MU.

Šnajdárková, P.

2013 *Ruské a české frazeologismy s významem „vysoký-nizký“, „velký-malý“*. Bachelorscriptie. Olomouc: FF UPOL.

Tomášková, E.

2013 *Frazeologické jednotky s významem odkazujícím k vnitřním charakteristikám člověka v ruském a českém jazyce*. Masterscriptie. Brno: FF MU.

Vandeweghe, W.

2005 *Duoteksten: inleiding tot vertaling en vertaalstudie*. Gent: Academia Press.

Vantilborgh E. en J. Schoups en A. Vanderheyden

1969 *Idiomaticum. 4000 uitdrukkingen, zegswijzen, spreekwoorden, constructies*. Hasselt: HEIDELAND.

Verstraten, L.

1992 *Vaste verbindingen: een lexicologische studie vanuit cognitief-semantisch perspectief naar fraseologismen in het Nederlands*. Utrecht: LEd.

Vitkovskaya, V.

2013 *Frazeologické jednotky se somatickým komponentem v češtině v porovnání s ruštinou: kognitivní aspekt*. Masterscriptie. Praha: FF UK.

Internetbronnen

<http://onzetaal.nl>, 24-6-2014

<http://dbnl.org>, 30-6-2014

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>, 28-7-2014